

Plnění příslušenství pohledávky podle občanského zákoníku

Pro splnění dluhu je rozhodující prohlášení (určení) dlužníka při plnění, zda chce splnit jistinu nebo její příslušenství, popř. v jakém poměru, nestačí-li plnění na úhradu celého dluhu (jistiny a příslušenství). Jestliže plnění nestačí na vyrovnání celého dluhu (jistiny a příslušenství) a dlužník při plnění neurčí, zda chce vyrovnat jistinu nebo příslušenství, popř. v jakém poměru, ačkoliv tuto možnost měl, je – s přihlédnutím k principu jednoty soukromého práva – namístež použít zásadu, podle níž je přednostně vyrovnáno příslušenství dluhu ke dni plnění.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 1598/2009, ze dne 21.10.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) K. H., b) O. H., c) A. H., d) H. Z., zastoupených JUDr. V. K., advokátem se sídlem v Č. B., proti žalované N. O.K. spol. s r. o., se sídlem v N., zastoupené Mgr. P. K., advokátem se sídlem v P., o 177.356,20 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Prachaticích pod sp. zn. 5 C 10/2006, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 11. 2008, č.j. 5 Co 2158/2008-331, tak, že dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 11. 2008, č.j. 5 Co 2158/2008-331, se v části, jíž byl změněn rozsudek Okresního soudu v Prachaticích ze dne 22. 7. 2008, č.j. 5 C 10/2006-297, tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobcům oprávněným společně a nerozdílně 98.252,80 Kč se specifikovanými úroky z prodlení, odmítá; jinak se dovolání zamítá.

Z odůvodnění :

Ve výroku uvedeném rozhodnutím krajský soud „změnil“ rozsudek ze dne 22. 7. 2008, č.j. 5 C 10/2006-297, kterým Okresní soud v Prachaticích zamítl žalobu o zaplacení 275.609,- Kč s příslušenstvím, tak, žalované uložil povinnost do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatit žalobcům oprávněným společně a nerozdílně 98.252,80 Kč s úroky z prodlení z částky 14.967,55 Kč od 6. 7. 2005 do zaplacení ve výši 36,5 % p.a., z částky 5.523,50 Kč od 2. 10. 2005 do 31. 12. 2005 ve výši 8,75 % p.a., od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 ve výši 9 % p.a., od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2007 ve výši 9,5 % p.a., od 1. 7. 2007 do 31. 12. 2007 ve výši 9,75 % p.a., od 1. 1. 2008 do 28. 11. 2008 ve výši 10,5 % p.a. a dále do zaplacení ročně ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou zvýšené o 7 procentních bodů, z částky 15.000,- Kč od 6. 10. 2005 do zaplacení ve výši 36,5 % p.a., z částky 15.000,- Kč od 6. 1. 2006 do zaplacení ve výši 36,5 % p.a., z částky 2.761,75 Kč od 2. 4. 2006 do 31. 12. 2006 ve výši 9 % p.a., od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2007 ve výši 9,5 % p.a., od 1. 7. 2007 do 31. 12. 2007 ve výši 9,75 % p.a., od 1. 1. 2008 do 28. 11. 2008 ve výši 10,5 % p.a. a dále do zaplacení ročně ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou zvýšené o 7 procentních bodů, z částky 15.000,- Kč od 6. 4. 2006 do zaplacení ve výši 36,5 % p.a., z částky 15.000,- Kč od 6. 7. 2006 do zaplacení ve výši 36,5 % p.a. a z částky 15.000,- Kč od 6. 10. 2006 do zaplacení ve výši 36,5 % p.a., „ve zbytku žalované částky s příslušenstvím“ žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení účastníků a státu před soudy obou stupňů. Na rozdíl od soudu prvního stupně odvolací soud jinak posoudil promlčení příslušenství (úroků z prodlení) pohledávky, kterou PharmDr. K. K. postoupil žalované a kterou žalovaná následně započítala proti pohledávkám uplatněným žalobou; úroky z prodlení se promlčely jako celek ke dni, kdy se setkaly s žalovanými pohledávkami. Právní předchůdce žalobců

uznal dluh před jeho splatností, takže pro úroky z prodlení neplatí desetiletá, nýbrž tříletá promlčecí doba (§ 110 odst. 3 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „obč. zák.“). Započtení úroků z prodlení postoupené pohledávky tudíž vylučovalo ustanovení § 581 odst. 2 obč. zák. Se soudem prvního stupně se odvolací soud ztotožnil v tom, že plněním poskytnutým Mgr. B. H. na vyrovnání dluhu se nejdříve uhrazovalo příslušenství jistiny (úroky z prodlení) a teprve poté jistina; pokud by platby uhrazovaly nejdříve jistinu, zůstaly by dlužné úroky z prodlení bez sankce stíhající jejich nezaplacení (úroky z prodlení již nelze úročit). Všechny pohledávky žalobců, které žalovaná nepopřela a jejichž splatnost předcházela pohledávce 15.000,- Kč splatné 5. 7. 2005, se střetly se vzájemnou pohledávkou žalované (jistinou ve výši 178.356,20 Kč) a zanikly ve dnech svých splatností. Důvodná je – podle odvolacího soudu – žaloba jen v rozsahu těch pohledávek, které započtením nezanikly; jejich celková výše činí 98.252,80 Kč se specifikovaným příslušenstvím.

Rozhodnutí odvolacího soudu v plném rozsahu věci samé napadli žalobci dovoláním, jímž prostřednictvím dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o.s.ř.“), zpochybnili řešení právní otázky pořadí uspokojování příslušenství peněžitého dluhu ve vztahu k jistině. Za nesprávný považují započítávání došlého plnění nejdříve na úroky z prodlení a teprve pak na jistinu dluhu, tedy princip, který od novelizace občanského zákoníku provedené zákonem č. [509/1991](#) Sb. „nemá žádné logické ani právní opodstatnění.“ Přednostní započítávání dlužníkovy plnění nejdříve na jistinu a teprve pak na příslušenství (stejně jako zásada přednostního započítávání plnění na nejstarší dospělý závazek téhož dlužníka) odpovídá podle dovolatelů „přirozenoprávnímu pojetí, a tedy i základním zásadám českého ústavního a občanského práva.“ Navrhli proto, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (čl. II, bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb.).

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Přípustnost dovolání proti rozsudku upravuje ustanovení § 237 o.s.ř.

O přípustnosti dovolání ve smyslu ustanovení § 236 odst. 1 a § 237 odst. 1 o.s.ř. lze uvažovat jen ve vztahu k části meritorního výroku napadeného rozsudku, jíž odvolací soud „ve zbytku žalované částky s příslušenstvím“ žalobu „zamítl.“

K posouzení toho, zda jde o rozsudek měnící, není podstatné, jak je samotný výrok rozsudku odvolacího soudu formálně označen, nýbrž to, zda skutečně znamená změnu oproti původnímu rozhodnutí. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř. je totiž založena na zásadě tzv. difformity, tj. rozdílnosti (nesouhlasnosti) rozsudku odvolacího soudu s rozsudkem soudu prvního stupně. O nesouhlasnosti rozhodnutí jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí věci byly posouzeny oběma soudy rozdílně, takže práva a povinnosti stanovená účastníkům jsou podle závěrů těchto rozsudků odlišná. Odlišností nelze ovšem rozumět rozdílné právní posouzení, pokud nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně konstatuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků. Okolnost, jak odvolací soud formuloval výrok svého rozsudku, není sama o sobě významná; pro posouzení přípustnosti dovolání z hlediska uvedeného ustanovení je podstatné porovnání obsahu obou rozhodnutí.

V projednávaném případě soud prvního stupně zamítl žalobu o 275.609,- Kč s příslušenstvím a odvolací soud jeho rozsudek „změnil“ tak, že v rozsahu 98.252,80 Kč s příslušenstvím žalobě vyhověl a ve zbytku žalobu zamítl; podle obsahu obou rozhodnutí se tak změna týká jen částky 98.252,80 Kč s příslušenstvím, kdežto co do „zbytku“, tj. 177.356,20 Kč s příslušenstvím, odvolací soud zamítavý

rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Dovolání žalobců proti výroku rozsudku, jímž odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobě v rozsahu 98.252,80 Kč s příslušenstvím vyhověl, není přípustné.

Přípustnost dovolání podle výše uvedených ustanovení je kategorií objektivní, jež se pojí s povahou napadeného rozhodnutí (dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu je nebo není přípustné jako takové, bez ohledu na osobu, která je podala). Posouzením „subjektivní“ přípustnosti dovolání, jež zkoumání přípustnosti z objektivního hlediska předchází, je oproti tomu řešena otázka, který z účastníků je v daném případě oprávněn – ve smyslu § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. b/ o.s.ř. – dovolání podat. Z obecného závěru, že k dovolání jsou legitimováni účastníci řízení (§ 240 odst. 1, věta první, o.s.ř.), nelze dovozovat, že by dovolání s předpokládanými účinky mohl podat kterýkoli z nich. Z povahy dovolání jakožto (mimořádného) opravného prostředku totiž plyne, že oprávnění je podat (subjektivní přípustnost) svědčí účastníku, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena na jeho právech určitá újma, již lze odstranit kasací napadeného rozhodnutí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 3/1998 pod č. 28, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 1/2000 pod č. 7, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 2 Cdon 1648/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 12/2000 pod č. 138, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 20 Cdo 553/98, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/2001 pod č. 28).

Žalobcům rozhodnutím, kterým odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně, újma nevznikla, naopak v daném rozsahu bylo jejich žalobě vyhověno.

Nejvyšší soud proto dovolání proti měnícímu výroku napadeného rozsudku odmítl (§ 243b odst. 5, věta první, § 218 písm. b/ o.s.ř.).

Dovolání, jímž žalobci napadli potvrzující výrok o věci samé, je přípustné [nikoliv podle § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. (soud prvního stupně sice znovu rozhodoval poté, co jeho první rozhodnutí odvolací soud zrušil, ale s výsledkem stejným jako v dřívějším rozhodnutí /v obou případech žalobu v plném rozsahu zamítl/)], protože směřuje proti rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o.s.ř.). Ten je dán řešením otázky pořadí uspokojení jistiny dluhu a příslušenství, konkrétně tím, zda je – nestačí-li dlužníkem poskytnuté (částečné) plnění na splnění jistiny i jejího příslušenství (úroků z prodlení) – v občanskoprávních vztazích přednostně vyrovnáno příslušenství za situace, kdy dlužník při plnění neprohlásil, na co je plnění určeno.

Právní posouzení je ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 559 obč. zák. splněním dluh zanikne (odstavec 1/). Dluh musí být splněn řádně a včas (odstavec 2/).

Podle ustanovení § 566 obč. zák. je věřitel povinen přijmout i částečné plnění, neodporuje-li to dohodě nebo povaze pohledávky.

Podle ustanovení § 121 odst. 3 obč. zák. jsou příslušenstvím pohledávky úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

V projednávané věci vyšel odvolací soud z následujícího skutkového stavu věci.

Žalobci – dědici Mgr. B. H. – uplatnili žalobou peněžité plnění v celkové výši 275.609,- Kč s

příslušenstvím (22.094,- Kč dlužné nájemné za pronájem zemědělských pozemků, 225.000,- Kč dluh nájmu ovčína, 16.838,- Kč za užívání kanceláře a 11.677,- Kč dluh nájmu za užívání osobního vozidla). Vznik a výši uvedených pohledávek žalovaná nepopřela, bránila se však námitkou započtení své pohledávky proti pohledávkám žalobců (§ 98, věta druhá, o.s.ř.). Právnímu předchůdci žalobců půjčil 28. 8. 1995 PharmDr. K. K. částku 2.400.000,- Kč se splatností 31. 12. 1995 a dlužník (Mgr. B. H.) uznal dluh co do důvodu i výše ve stejný den, kdy byla půjčka poskytnuta. Nesporné mezi účastníky bylo i to, že Mgr. B. H. uhradil věřiteli z titulu uvedené půjčky po její splatnosti 991.000,- Kč (7. 10. 1996), 720.000,- Kč (9. 10. 1996) a 1.044.295,- Kč (10. 9. 1997). Smlouvou ze dne 6. 1. 2006 postoupil PharmDr. K. K. žalované část pohledávky za právním předchůdcem žalobců, a to ve výši 178.356,20 Kč.

Pokud jde o rozsah postoupené pohledávky ke dni uzavření postupní smlouvy (6. 1. 2006), odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že plněním dluhu z půjčky se nejdříve uhrazovaly úroky z prodlení. První platba 991.000,- Kč vyrovnala úroky z prodlení k 7. 10. 1996 z jistiny (2.400.000,- Kč), tj. 349.808,20 Kč za 280 dnů prodlení dlužníka, a zbytek ve výši 641.191,80 Kč uhradil dluh, jehož výše se snížila na 1.758.808,20 Kč. Druhá platba 720.000,- Kč vyrovnala úroky z prodlení k 9. 10. 1996 z jistiny (1.758.808,20 Kč), tj. 1.831,- Kč za dva dny prodlení dlužníka, a zbytek ve výši 718.169,- Kč uhradil dluh, jehož výše se snížila na 1.040.639,20 Kč. Třetí platba 1.044.295,- Kč vyrovnala úroky z prodlení k 10. 9. 1997 z jistiny (1.040.639,20 Kč), tj. 182.012,- Kč za 336 dnů prodlení dlužníka, a zbytek ve výši 862.283,- Kč uhradil dluh, jehož výše se snížila na 178.356,20 Kč.

Splnění dluhu (soluce) nastává na základě jednostranného právního úkonu účastníka občanskoprávního vztahu (dlužníka), kterým poskytuje druhému účastníkovi tohoto vztahu (věřiteli) předmět plnění s úmyslem splnit svou povinnost vyplývající ze závazku nebo z jiného občanskoprávního vztahu. Vyžaduje-li to povaha předmětu plnění (zejména spočívá-li v povinnosti něco dát), dochází ke splnění dluhu, jen jestliže druhý účastník občanskoprávního vztahu (věřitel) plnění svým jednostranným právním úkonem přijme nebo jestliže bude složeno v souladu se zákonem do úřední (soudní) úschovy.

Na rozdíl od obchodních závazků, u nichž je ve vztahu jistiny a příslušenství pořadí splnění závazku (dluhu) upraveno v zákoně (srov. § 330 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „obch. zák.“), občanský zákoník jakožto právní předpis upravující občanskoprávní vztahy výslovnou úpravu neobsahuje; právní úprava původně uvedená v ustanovení § 73 občanského zákoníku (Má-li splnit témuž věřiteli dlužník několik dluhů a plnění nestačí na vyrovnání všech, je vyrovnán dluh, o němž dlužník při plnění prohlásí, že jej chce splnit; jinak je plněním uhrazen dluh nejdříve splatný, a to nejprve jeho příslušenství) byla dnem 31. 12. 1991 zrušena (srov. čl. I bod 43 zákona č. [509/1991](#) Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník), aniž byla nahrazena jinou, shodnou či odlišnou úpravou.

Z uvedeného nelze dovozovat, že by otázka pořadí uspokojení jistiny dluhu a jejího příslušenství v případě, kdy plnění nestačí na vyrovnání obojího a dlužník při plnění neprojevil vůli v tom, zda je jeho úmyslem splnit jistinu nebo příslušenství (popřípadě v jaké části), nebyla v právu řešena. Způsob řešení obdobné otázky vyložil již Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 7. 7. 2004, sp. zn. 21 Cdo 326/2004, jímž se vyjádřil k situaci, kdy dlužník má vůči věřiteli více dluhů a poskytnuté plnění nestačí na (úhradu) vyrovnání všech závazků. Jestliže nelze vycházet z ustanovení § 330 obch. zák. a je-li vyloučena analogie ve smyslu ustanovení § 853 obč. zák., musí soud své rozhodnutí založit na základních principech českého právního řádu, jimiž se řídí úprava občanskoprávních vztahů.

Z toho, že splnění dluhu je jednostranným právním úkonem dlužníka, kterým poskytuje věřiteli předmět plnění s úmyslem splnit svou povinnost vyplývající ze závazku nebo z jiného občanskoprávního vztahu, vyplývá, že rozhodující je prohlášení (určení) dlužníka při plnění, zda chce

splnit jistinu nebo její příslušenství, popř. v jakém poměru, nestačí-li plnění na úhradu celého dluhu (jistiny a příslušenství).

Jestliže plnění nestačí na vyrovnání celého dluhu (jistiny a příslušenství) a dlužník při plnění neurčí, zda chce vyrovnat jistinu nebo příslušenství, popř. v jakém poměru, ačkoliv tuto možnost měl, je – s přihlédnutím k principu jednoty soukromého práva – namíste použít zásadu, podle níž je přednostně vyrovnáno příslušenství dluhu ke dni plnění.

Odvolací soud, který při řešení otázky úhrady dluhu právním předchůdcem žalobců vyšel z toho, co je uvedeno výše, posoudil věc po právní stránce správně; Nejvyšší soud proto – aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) – dovolání směřující proti potvrzující části rozsudku zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o.s.ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)